

העזרה מהסוגיא

חולין י. – טז:

פרשת במדבר ה'תשפ"ו

דף י

א. דיני גילוי:

- המשקאות שיש בהם חשש גילוי - מיים ויין וחלב.
- שיעור הזמן של גילוי - שהנחש יצא מתחת ידית הכלי וישתה ויחזור לחורו^א.

ב. דיני ספיקות בשחיטה:

- באופן שיש ריעותא בבהמה (כגון שיש ספק האם הגרגרת נשמטה לפני השחיטה או לאחריה או באופן שיש ספק האם היה 'שהיה' או 'דריסה' בשחיטה) - הבהמה אסורה משום שיש לבהמה חזקת איסור.
- באופן שאין ריעותא בבהמה (כגון שבדקו את הסכין לפני השחיטה ולאחר זמן מהשחיטה מצאו שהסכין פגומה):
 - באופן ששחט בהמה אחת:
 - לרב הונא - בין באופן שלאחר השחיטה שבר עצמות עם הסכין ובין באופן שלא שבר הבהמה אסורה משום שחוששים שהסכין נפגמה מהעור של הבהמה לפני השחיטה.
 - לרב חסדא - באופן שלאחר השחיטה שבר עצמות הבהמה מותרת משום שתולים שהסכין נפגמה בשבירת העצמות, ובין באופן שלא שבר עצמות הבהמה אלא הסכין נגעה בעצם המפרקת מותרת משום שתולים שהסכין נפגמה מעצם המפרקת^ב.

הערות

א הגמ' בה"א סברה ששיעור גילוי הוא שהנחש יצא מתחת ידית הכלי וישתה והגמ' מקשה שהאדם יראה את הנחש ולכן הגמ' מתרצת שהשיעור הוא שהנחש יצא מתחת יד הכלי וישתה ויחזור לחורו, אמנם תוס' מביאים שהירושלמי מתרץ שיש נחש ששמו שפיון שהוא דק כחוט השערה ולכן אינו נראה, ותוס' מוסיפים שרשות נתנה לקרקע להבקע לפניו ואין רשות לכלי להבקע לפניו, ולפי דברי הירושלמי אפשר לומר שהשיעור של גילוי קטן יותר.

ב הגמ' מבארת שהטעם של הונא שהבהמה אסורה משום שיש ספק האם הבהמה הותרה על ידי השחיטה והולכים אחר חזקת האיסור שיש לבהמה בחייה, והטעם של רב חסדא שתולים שהסכין נפגמה מהעצם שהוא דבר שכיח, ולא תולים שהסכין נפגמה מהעור שהוא דבר שאינו שכיח, ולכן נחשב שהבהמה 'ודאי נשחטה', אמנם להלכה פוסקים שבאופן שלאחר השחיטה שבר עצמות תולים שהסכין נפגמה משבירת העצמות והבהמה מותרת, אבל באופן שלאחר השחיטה לא שבר עצמות לא תולים שהסכין נפגמה מעצם המפרקת אלא חוששים שהסכין נפגמה על ידי העור והבהמה אסורה.

הגמ' מוסיפה שדברי רב חסדא נאמרו רק באופן זה שאין ריעותא בבהמה אלא יש ריעותא בסכין ולכן נחשב שהבהמה 'ודאי נשחטה', אבל באופן שיש ריעותא בבהמה, כגון שיש ספק האם היה פגם בבהמה והגרגרת נשמטה לפני השחיטה, או באופן שיש ספק האם היה פגם בשחיטה של שהיה או דריסה, רב חסדא מודה שהבהמה אסורה כיון שהבהמה 'ספק נשחטה', וכן רב חסדא מודה שאדם שטבל ולאחר הטבילה מצאו עליו חציצה, ויש ספק האם החציצה הייתה לפני הטבילה אינו נטהר, משום שיש ריעותא באדם שטבל ונחשב שהאדם 'ספק טבל'.

תוס' מביאים שבדברי הגמ' בנדה [ב ב] מבואר שאדם שטבל במקוה ולאחר הטבילה המקוה נמצא חסר האדם אינו נטהר ולא הולכים אחר החזקה של המקוה שהיה שלם משום שיש לאדם שטבל חזקת טומאה וכן יש חזקה דהשתא שהמקוה נמצא חסר, ותוס' מקשים לדעת רב חסדא מדוע לא אומרים שהאדם

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

▪ להלכה:

- באופן שלאחר השחיטה שבר עצמות - הבהמה מותרת משום שתולים שהסכין נפגמה בשבירת העצמות.
- באופן שלאחר השחיטה לא שבר עצמות - הבהמה אסורה משום שחוששים שהסכין נפגמה מהעור של הבהמה לפני השחיטה.

○ באופן ששחט כמה בהמות:

- לרב הונא - כל הבהמות אסורות משום שחוששים שהסכין נפגמה על ידי העור של הבהמה הראשונה.
- לרב חסדא:
- ללישנא קמא - הבהמה הראשונה מותרת ושאר הבהמות אסורות, משום שתולים שהסכין נפגמה במפרקת של הבהמה הראשונה.
- ללישנא בתרא - כל הבהמות מותרות משום שתולים שהסכין נפגמה במפרקת של הבהמה האחרונה.

ג. דיני בדיקת הסכין (לרב כהנא):

- באופן ששוחט בהמה אחת:
 - לפני השחיטה - צריך להביא את הסכין לחכם כדי שיבדוק.
 - לאחר השחיטה - צריך לבדוק את הסכין ולא צריך להראות את הסכין לחכם.
- באופן ששוחט כמה בהמות - צריך לבדוק את הסכין בין שחיטה לשחיטה ולא צריך להראות את הסכין לחכם².

ד. דין נגע באופן שיש ספק שהנגע התקטן:

- לרבי יונתן - הולכים אחר חזקה.
- לרב אחא בר יעקב:
 - לרש"י - לא הולכים אחר חזקה.
 - לתוס' - הולכים אחר חזקה³.

דף י"א

ה. דיני רוב:

- רובא דאיתא קמן (כגון בשר שפירש ויש תשע חנויות של היתר וחנות אחת של איסור וכן רוב דיינים) - הולכים אחר הרוב.
- רובא דליתא קמן (כגון שהאיש אינם סרים והאשה אינה אילונית):
 - לרבי מאיר - חוששים למיעוט.
 - לרבנן - לא חוששים למיעוט⁴.

הערות

ודאי טבל והריעותא לא נמצאה באדם אלא נמצאה במקוה, ותוס' בתירוץ הראשון מבארים שבמקוה יש סברא להחמיר משום ש'חסר ואתאי', ותוס' בתירוץ השני מבאר שרק בסכין אפשר לומר שהבהמה ודאי נשחטה כיון שקרוב לודאי שהעצם נפגמה בעצם ולא בעור, אבל במקוה שנמדד ונמצא חסר לא שייך לומר שהאדם ודאי טבל משום שיתכן שטבל במקוה חסר, ותוס' בתירוץ השלישי מבארים שבאופן שהסכין נפגמה פגומה יש שני צדדים להתיר את השחיטה שהסכין נפגמה לאחר השחיטה, וגם אם הסכין נפגמה לפני השחיטה יתכן שהבהמה נשחטה בחלק של הסכין שלא נפגם, ורק באופן זה מותרים אבל במקוה יש צד אחד שהמקוה נחסר לאחר הטבילה.

ג רש"י מבאר שרב כהנא סובר שבאופן ששוחט בהמה אחת צריך לבדוק את הסכין לאחר השחיטה ואם הסכין תמצא פגומה אסורה, משום שחוששים שהסכין נפגמה מהעור של הבהמה לפני השחיטה, וכדעת רב הונא, וכן באופן ששוחט כמה בהמות צריך לבדוק את הסכין בין כל שחיטה לשחיטה ואם הסכין תמצא פגומה הבהמה האחרונה אסורה.

ד הגמ' דנה מהו המקור שהולכים אחר חזקה, ורבי יונתן מבאר שלומדים דין זה מנגעי בתים שהכהן נכנס לבית ורואה את הנגע ולאחר מכן יוצא מהבית ומטמא את הבית, ולא חוששים שעד שהכהן יצא הנגע התקטן, משום שהולכים אחר חזקה, ותוס' מוסיפים שלפי דבריו לומדים מהפסוק שהולכים אחר חזקה גם באופן שיש ריעותא, וכגון שלאחר שבוע הנגע התקטן, אמנם רב אחא בר יעקב סובר שאי אפשר ללמוד מפסוק זה דין חזקה כיון שאפשר להעמיד שהכהן יוצא דרך אחוריו ורואה את הנגע, ובדברי רש"י משמע שלדעת רב אחא בר יעקב לא הולכים אחר חזקה, אמנם בדברי התוס' מבואר שלדעת רב אחא בר יעקב הולכים אחר חזקה אלא שלומדים זאת מהלכה למשה מסיני.

ה הגמ' מבארת שהמקור שהולכים אחר רוב ברובא דאיתא קמן דכתיב 'אחרי רבים להטות', ורש"י בפירוש הראשון סובר שיש הלכה למשה מסיני שהולכים אחר רוב ברובא דליתא קמן, ורש"י בפירוש השני מבאר שגם דין רובא דליתא קמן נלמד מהפסוק דכתיב 'אחרי רבים להטות'.

בדברי הגמ' מבואר שרבי מאיר חושש למיעוט רק באופן שאפשר לחשוש (כגון בקטנה שנפלה ליבום לפני קטן שלא יתייבמו עד שיתברר שהקטן אינו סריס והקטנה אינה אילונית) אבל באופן שאי אפשר לחשוש לא חוששים למיעוט, (ולכן מותר לאכול בשר שנשחט ולא חוששים שהיה נקב במקום השחיטה), ותוס' מבארים שרבי מאיר סובר שמדאורייתא לא חוששים למיעוט ומדרבנן חוששים למיעוט.

• בדיקת טריפה:

- לרבי מאיר - צריך לבדוק את כל הי"ח טריפות משום ש'חוששים למיעוט' הבהמות שהם טריפות.
- לרבנן שלא חוששים למיעוט:
- בדיקת הריאה - צריך לבדוק משום ששכיח בה מום.
- שאר הטריפות - לא צריך לבדוק משום ש'לא חוששים למיעוט' הבהמות שהם טריפות!

1. דיני טריפה לענין קרבן:

- קרבן - פסול.
- עגלה ערופה - פסולה משום שכתוב לשון 'כפרה' כקדשים!
- פרה אדומה - פסולה משום שכתוב בה לשון 'חטאת'!
- השעיר לעזאזל - פסול משום שהגורל לא קובע רק באופן שהשעיר לעזאזל ראוי להיות שעיר לה!

דף יב - יג

2. דיני ידיעת השוחט הלכות שחיטה:

- שוחט שיודע הלכות שחיטה - שחיטתו כשרה לכתחילה.
- שוחט שלא ידוע האם יודע הלכות שחיטה - שחיטתו כשרה משום ש'רוב מומחים אצל שחיטה מומחין' לכתחילה.
- שוחט שלא יודע הלכות שחיטה:
 - באופן שאדם אחד ראה ששוחט כהלכה מתחילת השחיטה ועד סופה - שחיטתו כשרה.
 - בשאר האופנים - שחיטתו פסולה^ט.

ה. דין שליח:

- באופן שהמשלח אמר לשליח צא ושחוט ומצא שהבהמה שחוטה - מותר לאכול את בשר הבהמה.
- באופן שהמשלח אמר לשליח צא ותרום ומצא שתרומו מהפירות - אסור לאכול את הפירות!

ט. דין אדם שאבד או נגנב לו תרנגולת ומצאה שחוטה:

- באופן שמצא את התרנגולת בבית - הבשר מותר באכילה.
- באופן שמצא את התרנגולת באשפה בבית:
 - לרבי יהודה - הבשר אסור באכילה.
 - לרבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי - הבשר מותר באכילה.

הערות

- 1 בדברי הגמ' מבואר שלמרות שלדעת רבי מאיר צריך לבדוק את כל הי"ח טריפות מ"מ סומכים על הרוב שלא היה לבהמה חור בושט במקום השחיטה, כיון שאי אפשר לברר האם היה לבהמה מום זה בשעת השחיטה, וכפי שהתבאר [בהערה הקודמת] שרבי מאיר מודה שלא חוששים למיעוט באופן שאי אפשר.
- תוס' מוסיפים שרבי עקיבא סובר כדעת רבי מאיר שחוששים למיעוט וממילא סובר שבדרך כלל בית דין לא יכולים להרוג אדם שרצח משום שיש חשש שהנהרג היה טריפה, ואפילו באופן שבדקו את גופו של הנהרג לאחר שנהרג וראו שאינו טריפה, יש חשש שהיה חור בגופו במקום של הנקב שנהרג בו, ורק באופן שהרוצח הרג את הנרצח על ידי דקירת סייף בקרום של המוח, והקרום של המוח היה מגולה וראו שלפני שהרג הקרום היה שלם, וכן בדקו את גופו של הנהרג שאין בו טריפה אחרת, ההורג חייב מיתה. אמנם רבי שמעון בן גמליאל סובר שגם לדעת רבי מאיר שחוששים למיעוט לא חוששים שהנרצח היה טריפה משום שבאופן שאי אפשר רבי מאיר מודה שלא חוששים למיעוט, וברצח נחשב 'אי אפשר' כיון שדוחק להעמיד את הפסוק באופן שהקרום של מוח היה מגולה.
- 2 הגמ' מוסיפה שיש דין בעגלה ערופה שהיא תשאר שלמה גם לאחר העריפה, ורש"י מבאר שלומדים זאת מהלשון 'ערופה' שכתוב לאחר העריפה שהעגלה צריכה להשאר כפי שהייתה שלמה בשעת העריפה, ותוס' מבארים שלומדים מהסמיכות של 'עגלה הערופה' שלאחר הערופה צריכה להשאר שלמה כמו עגלה.
- ה הגמ' מוסיפה שיש דין בפרה אדומה שהיא צריכה להשרף כשהיא שלמה דכתיב 'ושחט ושרף' ולומדים מה שחיטתה כשהיא שלמה אף שריפה כשהיא שלמה.
- ט הגמ' מבארת שגם באופן שאדם אחר ראה ששוחט סימן אחד כהלכה, אין בכך הוכחה ששחט גם את הסימן השני כהלכה, משום שיתכן שהשוחט אינו יודע הלכות שחיטה ובמקרה שחט את הסימן הראשון כהלכה.
- תוס' [ג] מבקשים שבדברי הגמ' [שם] מבואר שבאופן שהשוחט אינו יודע הלכות שחיטה ואדם אחר ראה ששחט השחיטה פסולה, ותוס' נשארים בקושיא.
- י הגמ' מבארת שבאופן שאדם אמר לשליח 'צא ותרום' אסור לאכול מהפירות משום שלא אומרים 'חזקה שליח עושה שליחותו' אלא חוששים שאדם אחר שמע ותרום ותרומו לא חלה, אמנם באופן שאדם אמר לשליח 'צא ושחט' מותר לאכול מהפירות משום שגם אם אדם אחר שחט שחיטתו כשרה כיון ש'רוב מצויין אצל שחיטה מומחין'.

- באופן שמצא את התרנגולת באשפה שבשוק - הבשר אסור באכילה^{יא}.
- י. דיני שחיטה ללא כוונה - לרבי נתן השחיטה כשרה לרבנן השחיטה פסולה^{יב}.

יא. דיני שחיטה בחרש או שוטה או קטן:

- באופן שגדול רואה ששוחט כהלכה ולא מזהירו לכוון לשמה - לרבי נתן השחיטה כשרה, לרבנן השחיטה פסולה משום שנחשב כשחיטה ללא כוונה.
- באופן שגדול עומד על גביו ומזהירו לכוון לשמה וכן רואה ששוחט כהלכה:
 - בחרש וקטן - שחיטתו כשרה.
 - בשוטה - לרבי נתן השחיטה כשרה, לרבנן השחיטה פסולה משום שנחשב כשחיטה ללא כוונה^{יג}.

יב. דיני כוונה בקטן:

- האם יש כוונה לקטן:
 - לרש"י:
 - באופן שיש מעשה שמוכיח על הכוונה ויש דיבור שמוכיח על הכוונה - יש כוונה.
 - באופן שיש מעשה שמוכיח על הכוונה ואין דיבור שמוכיח על הכוונה:
 - ללישנא קמא בגמ' - הגמ' מסתפקת האם מדאורייתא יש כוונה, או דלמא מדאורייתא אין כוונה ומדרבנן מחמירים שיש כוונה.
 - ללישנא בתרא בגמ' - מדאורייתא אין כוונה ומדרבנן מחמירים שיש כוונה.
 - באופן שיש דיבור שמוכיח על הכוונה ואין מעשה שמוכיח על הכוונה - אין כוונה.
 - לתוס':
 - באופן שהמעשה מוכיח בוודאות על הכוונה - יש כוונה.
 - באופן שהמעשה מוכיח קצת על הכוונה:
 - ללישנא קמא בגמ' - הגמ' מסתפקת האם מדאורייתא יש כוונה, או דלמא מדאורייתא אין כוונה ומדרבנן מחמירים שיש כוונה.
 - ללישנא בתרא בגמ' - מדאורייתא אין כוונה ומדרבנן מחמירים שיש כוונה.
 - באופן שהמעשה לא מוכיח על הכוונה - אין כוונה.
 - אופנים שיש לדון האם יש לקטן כוונה:
 - קטן ששחט קדשים:
 - באופן שאין מעשה שמוכיח שהתכוון לשמה - הקרבן פסול משום נחשב מתעסק בקדשים.
 - באופן שיש מעשה שמוכיח שהתכוון לשמה (כגון שהביא את העולה מהדרום לצפון ולאחר מכן שחטה):
 - לרש"י:
 - באופן שהקטן אמר שמתכוון לשמה - הקרבן כשר ועולה לבעלים לשם חובה.
 - באופן שהקטן לא אמר שמתכוון לשמה - אופן זה נחשב שיש מעשה שמוכיח על הכוונה ואין דיבור, ולכן יש צד שמדאורייתא יש לקטן מחשבה ויש צד שמדאורייתא אין לקטן מחשבה ומדרבנן יש לקטן מחשבה.
 - לתוס' - אופן זה נחשב שיש מעשה שמוכיח קצת על הכוונה (כיון שאפשר תלות שהביא את העולה לצפון כיון שלא היה

----- ❦ הערות ❦ -----

יא הגמ' מבארת שבאופן שמצא את התרנגולת בבית הבשר מותר באכילה משום ש'רוב מצויין אצל שחיטה מומחין', ובאופן שמצא באשפה שבבית לדעת רבי יהודה הבשר אסור באכילה כיון שאדם עשוי להשליך נבלתו באשפה שבבית ולכן יש הוכחה שהתרנגולת נפסלה בשחיטתה בשהיה או דריסה, ולדעת רבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי הבשר מותר באכילה כיון שאין אדם עשוי להשליך נבלתו באשפה שבבית, ובאופן שמצא את התרנגולת באשפה שבשוק לכו"ע הבשר אסור באכילה כיון שדרך האדם להשליך שם נבלתו, ולכן יש הוכחה שהתרנגולת נפסלה בשחיטתה בשהיה או דריסה.

תוס' מוסיפים שכמו שנחלקו התנאים באופן שמצא את התרנגולת באשפה שבבית כך נחלקו באופן שמצא בשוק במקום שאינו אשפה.

יב בדברי הגמ' [לא א] מבואר שרבי נתן ורבנן נחלקו בשחיטה ללא כוונה בין באופן שהתכוון לחתוך ולא התכוון לשחוט כגון שזרק סכין לנעוץ בכותל ובין באופן שלא התכוון לחתוך ולא התכוון לשחוט (כגון שהפיל את הסכין וחתכה).

יג תוס' מבארים שבשוטה לא מועיל גדול עומד על גביו ומזהירו לכוון לשמה כמו שלא מועיל חליצת שוטה באופן שגדול עומד על גביו ומזהירו לכוון לשמה, ורק בגט שכתבו שוטה מועיל גדול עומד על גביו ומזהירו לכוון לשמה משום שיש הוכחה שהשוטה התכוון לשמה מכך שכתב שמו ושמה שם עירו ושם עירה.

מקום לשחוט בדרום או שלא היה נוח לו לשחוט בדרום), ולכן יש צד שמדאורייתא יש לקטן מחשבה ויש צד שמדאורייתא אין לקטן מחשבה ומדרבנן יש לקטן מחשבה.

○ קטן שהכין מקליפת אגוז כלי:

▪ לרש"י:

• באופן שהקטן אמר שעושה כך משום שמתכוון לעשות כלי - הכלי מקבל טומאה מדאורייתא משום שיש מעשה ודיבור.

• באופן שהקטן לא אמר שעושה כך משום שמתכוון לעשות כלי:

○ לרש"י - אופן זה נחשב שיש מעשה שמוכיח על הכוונה ואין דיבור, ולכן באופן זה יש צד שמדאורייתא יש

לקטן מחשבה ויש צד שמדאורייתא אין לקטן מחשבה ומדרבנן יש לקטן מחשבה.

○ לתוס' - אופן זה נחשב שהמעשה מוכיח בוודאות על הכוונה ולכן הכלי מקבל טומאה מדאורייתא.

○ קטן שייחד קליפת אגוז לכלי - אינו מקבל טומאה משום שאין לקטן מחשבה.

○ קטן שהעלה פירות לגג וירד עליהם הטל - הפירות אינם מקבלים טומאה משום שיתכן שהעלה את הפירות לגג כדי שלא יהיה בהם תולעים¹.

○ קטן שהעלה פירות לגג ואמר בשעה שמעלה שעושה זאת כדי שירד על הפירות טל:

▪ לרש"י - הפירות מקבלים טומאה משום שיש מעשה ודיבור שמוכיחים את הכוונה.

▪ לתוס' - הפירות אינם מקבלים טומאה משום שהמעשה לא מוכיח על הכוונה כיון שיתכן שהעלה את הפירות לגג כדי שלא יהיה בהם תולעים.

○ קטן שהעלה פירות לגג ולאחר מכן חשב שנוח לו שהפירות יתרטבו מהטל - הפירות אינם מקבלים טומאה משום שאין לקטן מחשבה.

○ קטן שהעלה פירות לגג ולאחר מכן חשב שנוח לו שהפירות יתרטבו מהטל וכן עשה מעשה שמוכיח את כוונתו (כגון שהפך את הפירות על הגג כדי שיתרטבו):

▪ לרש"י:

• באופן שהקטן אמר שהופך את הפירות כדי שהפירות יתרטבו מהטל - הפירות מקבלים טומאה מדאורייתא משום שיש מעשה ודיבור.

• באופן שהקטן לא אמר שהופך את הפירות כדי שהפירות יתרטבו מהטל - אופן זה נחשב שיש מעשה שמוכיח על הכוונה ואין דיבור, ולכן יש צד שמדאורייתא יש לקטן מחשבה ויש צד שמדאורייתא אין לקטן מחשבה ומדרבנן יש לקטן מחשבה.

▪ לתוס' - אופן זה נחשב שיש מעשה שמוכיח קצת על הכוונה ולכן יש צד שמדאורייתא יש לקטן מחשבה ויש צד שמדאורייתא אין לקטן מחשבה ומדרבנן יש לקטן מחשבה.

יג. דיני מין וגוי:

• לענין שחיטה:

○ ישראל שהוא 'מין' ששחט - אסור לאכול את הבשר והבשר מטמא טומאת נבילות והבשר אסור בהנאה¹⁰.

○ גוי ששחט:

▪ באופן שידוע שהוא 'מין' - אסור לאכול את הבשר והבשר מטמא טומאת נבילות והבשר אסור בהנאה.

▪ באופן שלא ידוע האם הוא 'מין':

• לדעת רבי אליעזר - אסור לאכול את הבשר והבשר מטמא טומאת נבילות והבשר אסור בהנאה.

הערות

יד תוס' מבארים שלמרות שבדברי רש"י יש לקטן כוונה באופן שיש מעשה, נאמרו רק באופן שהמעשה מוכיח על הכוונה, אבל באופן שהעלה את הפירות לגג, המעשה לא מוכיח על הכוונה כיון שיתכן שהעלה את הפירות לגג כדי שלא יהיה תולעים בפירות.

טו רש"י מבאר שהכוונה 'מין' הוא לאדם שאדוק בעבודה זרה שכל מחשבותיו לעבודה זרה, ולכן נוקטים ששחט לשם עבודה זרה וממילא אסור לאכול את הבשר והבשר מטמא טומאת נבילות והבשר אסור בהנאה כדין תקרובת עבודה זרה.

הברייתא מביאה דינים נוספים שנאמרו במין: א. שהפת שאופה אסורה באכילה כדין פת כותי. ב. היין שלו נחשב כיון נסך. ג. הספר תורה שכתב ישרף משום שנכתב לשם עבודה זרה. ד. הפירות שלו נחשב לטבל. ה. בניו לרבי אליעזר נחשבים לממזרים משום שמפקיר את אשתו ולת"ק בניו אינם נחשבים לממזרים משום שלא מפקיר את אשתו. ובדברי המשנה בעבודה זרה [כו ב] מבואר שנאמר בו דין 'מורידין ולא מעלין'.

• לדעת חכמים - אסור לאכול את הבשר והבשר מטמא טומאת נבילות והבשר מותר בהנאה^{טז}.

• לענין קרבן:

- האם ישראל שהוא 'מין' יכול להביא קרבן - לא.
- האם גוי יכול להביא קרבן - כן, בין באופן שנחשב 'מין' ובין באופן שלא נחשב 'מין'^{יז}.

יד. דין תקרובת עבודה זרה:

• לרבי אליעזר - מדאורייתא אסורה באכילה ובהנאה ומטמאה באוהל.

• לרבנן:

- מדאורייתא - אסורה באכילה ובהנאה ואינה מטמאה.
- מדרבנן - מטמאה^{יח}.

טו. דין שחיטה בלילה:

• באופן שאבוקה כנגדו - יכול לשחוט לכתחילה.

• באופן שאין אבוקה כנגדו - שחיטתו כשרה בדיעבד.

טז. דין שחיטת סומא - שחיטתו כשרה בדיעבד.

דף יד - טז

יז. דיני מוקצה:

• השלכת נבלה שמתה בשבת לפני הכלבים:

○ לת"ק - מותר.

○ לרבי יהודה - אסור.

• שחיטת בהמה ביום טוב - מותר^{יט}.

יח. דיני מעשה שבת:

• באופן שאדם בישל בשבת או ביום הכיפורים באיסור:

○ באופן שבישל דבר שלא היה מוקצה לפני הבישול (כגון בשר שראוי לכוס) האם יש איסור של 'מעשה שבת':

▪ המבשל בשוגג לרבי מאיר - מותר באכילה.

▪ המבשל במזיד לרבי מאיר וכן המבשל בשוגג לרבי יהודה - אסור למבשל ולאחרים לאכול באותה השבת.

▪ המבשל במזיד לרבי יהודה וכן המבשל בשוגג לרבי יוחנן הסנדלר - למבשל אסור לאכול לעולם, ולאחרים אסור לאכול באותה שבת.

הערות

טז בדברי הגמ' מבואר שגוי שידוע שהוא מין ודאי שחט לשם עבודה זרה ולכן נוקטים ששחט לשם עבודה זרה וממילא אסור לאכול את הבשר והבשר מטמא טומאת נבילות והבשר אסור בהנאה כדין תקרובת עבודה זרה, ולדעת חכמים באופן שלא ידוע שהוא מין הבשר מותר בהנאה משום שרוב הגויים אינם נחשבים 'מין' ולכן לא אומרים שמטמא מכוונים לעבודה זרה, אמנם לדעת רבי אליעזר הבשר אסור בהנאה משום שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודה זרה.

תוס' [ג] מבארים שדורשים מהפסוק 'וזבחת ואכלת' ששחיטה כשרה רק על ידי ישראל שהוא 'בר זביחה' ולא על ידי גוי שאינו 'בר זביחה' ולכן לדעת חכמים גוי ששחט אסור לאכול את הבשר והבשר מטמא טומאת נבילות.

יז הגמ' מבארת שדורשים מהפסוק 'איש איש' שגוי יכול להביא קרבן, ובפרשה זו לא נאמר מיעוט שגוי מומר לא יכול להביא קרבן, ולכן לומדים מכך שגם ישראל מומר יכול להביא קרבן, אבל בפרשה של ישראל שמביא קרבן כתוב 'אדם כי יקריב מכם' ולומדים מכך שישראל שהוא מומר לא יכול להביא קרבן.

יח הגמ' מבארת שרבי אליעזר סובר שדורשים מהפסוק 'ויצמדו לבעל בעור ויאכלו זבחי מתים' שעבודה זרה הוקשה מת ולכן אסורה באכילה ובהנאה ומטמאה באהל כמת, ותוס' מבארים שרבנן סוברים שכיון שלשון הפסוק 'ויאכלו' לומדים מהפסוק זה שתקרובת עבודה זרה אסורה באכילה ובהנאה, ולא לומדים היקש לענין טומאה.

יט הגמ' מבארת שרבי יהודה סובר שבהמה בחייה נחשבת 'מוכנת לאכילת אדם' ולכן מותר לשחוט את הבהמה ביום טוב ולאכולה ואין בה איסור מוקצה, אבל בהמה שמתה בשבת אסור להשליכה לכלבים משום שדבר שהיה מוכן לאדם נחשב מוקצה לאכילת בהמה.

הגמ' זנה בדעת רבי יהודה בבהמה שנשחטה בשבת האם נחשבת ל'מוקצה מחמת איסור' כיון שהיה אסור לשוחטה בשבת ולאכולה, והגמ' בהו"א נוקטת שרבי יהודה סובר שמוקצה מחמת איסור שהאדם דחה בידיים (כגון שהדליק נר) אסור, ומוקצה מחמת איסור שהאדם לא דחה בידיים (כגון בהמה שאסור לשוחטה) מותרת, אמנם הגמ' דוחה שרבי יהודה סובר שנחשב מוקצה בין באופן שהאדם דחה בידיים ובין באופן שהאדם לא דחה בידיים.

- המבשל במזיד לרבי יוחנן הסנדלר - למבשל ולאחרים אסור לאכול לעולם.³¹
- באופן שבישל דבר שהיה מוקצה לפני הבישול - לכו"ע אסור לאכול או לטלטל בשבת משום שנחשב 'מוקצה מחמת איסור'.
- באופן שאדם בישל בשבת עבור חולה שיש בו סכנה האם מותר לבריא לאכול מהבישול:
 - לרב:
 - באופן שבישל דבר שלא היה מוקצה לפני הבישול - מותר לבריא לאכול.
 - באופן שבישל דבר שהיה מוקצה לפני הבישול - אסור לבריא לאכול.³²
 - לרב דימי מנהרדעא - אסור לבריא לאכול גזירה שמא ירבה בשבילו.
- באופן שאדם שחט בשבת או ביום הכיפורים:
 - הקדמה - בדברי הגמ' מבואר שבהמה שנשחטה בשבת או ביום הכיפורים באיסור השחיטה כשרה, אמנם יש לדון האם יש איסור לאכול את הבשר מדין 'מעשה שבת' או מדין מוקצה וכדלהלן.
 - באופן ששחט באיסור:
 - באופן ששחט בהמה שאינה אסורה באיסור מוקצה (כגון שהיה חולה בערב שבת והבריא בשבת) - דין אכילת הבשר שנשחט כדין אכילת תבשיל שהתבשל בשבת באיסור שנחלקו התנאים האם יש איסור מדין 'מעשה שבת'.
 - באופן ששחט בהמה שאסורה באיסור מוקצה (כגון שלא היה חולה בבית) - לכו"ע אסור לאכול או לטלטל את הבשר בשבת משום שנחשב 'מוקצה מחמת איסור'.
 - באופן ששחט בהיתר (כגון ששחט עבור חולה):
 - באופן ששחט בהמה שאינה אסורה באיסור מוקצה (כגון שהחולה היה חולה בערב שבת) - מותר לבריא לאכול את הבשר ולא שייך גזירה שמא ירבה בשבילו.
 - באופן ששחט בהמה שאסורה באיסור מוקצה (כגון שהחולה לא היה חולה בערב שבת אלא חלה בשבת) - לכו"ע אסור לאכול או לטלטל את הבשר בשבת משום שנחשב 'מוקצה מחמת איסור'.

יט. דיני שחיטה:

- שחיטה בדבר שהוא תלוש (כגון סכין וכן אבן או זכוכית או קנה):
 - סכין שאין בו פגימות - לכתחילה אפשר לשחוט.
 - סכין שיש בו פגימות - שחיטתו פסולה.
 - סכין שבצידו האחד יש פגימות ובצידו השני אין פגימות:
 - באופן ששחט בצד שיש פגימות - שחיטתו פסולה.
 - באופן ששחט בצד שאין פגימות - לכתחילה לא ישחוט ובדיעבד שחיטתו כשרה.³³
- שחיטה בדבר שהוא מחובר לקרקע:
 - לרבי - פסול.
 - לרבי חייא - כשר.³⁴

עשרות

כ רש"י מבאר שרבנן גזרו שאדם שעשה מלאכה בשבת שאסור לאדם שעשה את המלאכה וכן לאחרים להנות מהמלאכה באותה שבת כדי שלא ירויח מהמלאכה, מקור דין זה הוא מדברי הגמ' בביצה [כד ב], ולדעת רבי מאיר קנס זה נאמר רק באופן שהמלאכה נעשתה במזיד שיש על כך חיוב, ולא באופן שהמלאכה נעשתה בשוגג שאין על כך חיוב, אמנם דעת רבי יהודה ורבי יוחנן הסנדלר דין זה נאמר בין באופן שהמלאכה נעשתה במזיד ובין באופן שהמלאכה נעשתה בשוגג שיש בכך איסור, ורבי יהודה סובר שרבנן קנסו את האדם שעבר איסור שלא יהנה מהמלאכה לעולם וקנס זה נאמר רק באופן שעשה את המלאכה במזיד ולא באופן שעשה את המלאכה בשוגג משום שלא קנסו שוגג אטו מזיד, ורבי יוחנן הסנדלר סובר שבמזיד אסור להנות מהמלאכה בין לו ובין לאחרים ודין זה אינו קנס אלא נלמד מהפסוק 'שמרתם את השבת כי קודש היא לכם'.

כא בדברי הגמ' מבואר שבאופן שדבר שהיה ראוי לאכילה לפני הבישול לא נחשב מוקצה, וגם דבר שלא היה ראוי לאכילה לפני הבישול באופן שהחולה היה חולה בערב שבת לא נחשב מוקצה כיון שהיה מותר להכינו בשביל החולה, ורק דבר שלא היה ראוי לאכילה לפני הבישול והחולה נחלה בשבת נחשב מוקצה.

כב הגמ' מבארת שהטעם שלכתחילה אסור לשחוט בצד שאין פגימות כיון שיש חשש שיבוא לשחוט גם בצד השני שיש בו פגימות, ורש"י מבאר שדין זה נאמר גם בסכין שבאותו צד יש חלק שיש בו פגימות ויש חלק שאין בו פגימות שלכתחילה אסור לשחוט בחלק שאין בו פגימות כיון שיש חשש שיבוא לשחוט גם במקום שיש פגימות.

כג הגמ' מבארת שרבי סובר שדורשים מהפסוק 'ויקח את המאכלת הוא שהיה זריז וחשש שלא ימצא דבר שמחובר לקרקע שיוכל לשחוט בו. הכרח מפסוק זה כיון שהטעם שאברהם אבינו לקח מאכלת הוא שהיה זריז וחשש שלא ימצא דבר שמחובר לקרקע שיוכל לשחוט בו.

- שחיטה בדבר שהיה תלוש ולאחר מכן חיברו לקרקע:
 - לאמוראים בתחילת הסוגיא וכן לצד הראשון של רבא - כשר משום ש'תלוש ולבסוף חיברו' נחשב כתלוש.
 - לצד השני של רבא:
 - דבר שדעתו ליטלו (כגון סכין שחיברו לכותל) - כשר משום שנחשב כתלוש.
 - דבר שאין דעתו ליטלו - נחלקו רבי ורבי חייא משום ש'תלוש ולבסוף חיברו' נחשב כמחובר^{כד}.
- צורת השחיטה:
 - בסכין תלוש - אפשר לשחוט לכתחילה בין באופן שהבהמה שוכבת והסכין נמצא מעל צואר הבהמה, ובין באופן שהבהמה עומדת והסכין נמצא מתחת צואר הבהמה.
 - בסכין שהיה תלוש וחיברו לכותל:
 - באופן שהבהמה מתחת לסכין - שחיטתו כשרה.
 - באופן שהבהמה מעל הסכין:
 - לשמואל וכן לאמוראים בתחילת הסוגיא וכן לצד הראשון של רבא - שחיטתו פסולה^{כה}.
 - לצד השני של רבא - לכתחילה לא ישחוט ובדיעבד שחיטתו כשרה^{כו}.
 - שחיטה בסכין שמחובר לגלגל:
 - ללישנא קמא בגמ':
 - באופן שהאדם מסובב את הגלגל - לכתחילה לא ישחוט ובדיעבד שחיטתו כשרה.
 - באופן שהמים מסובבים את הגלגל - שחיטתו פסולה.
 - ללישנא בתרא בגמ':
 - באופן שהאדם פתח את זרם המים וב'כוח ראשון' המים סובבו את הגלגל - לכתחילה לא ישחוט ובדיעבד שחיטתו כשרה.
 - באופן שהאדם פתח את זרם המים וב'כוח שני' המים סובבו את הגלגל - שחיטתו פסולה.
- כ. דין רוצח באופן שאדם קשר את חבירו ולאחר מכן עשה חור בכותל וכתוצאה מכך יצאו מים על חבירו והרגוהו - באופן שהמים הרגו ב'כוח ראשון' חייב, ובאופן שהמים הרגו ב'כוח שני' פטור^{כז}.

הערות

- כד תוס' מבארים שלפי האמוראים בתחילת הסוגיא וכן לצד הראשון של רבא ש'תלוש ולבסוף חיברו' נחשב כתלוש, לדעת רבי שחיטה בדבר שהוא מחובר לקרקע פסול, ושחיטה בדבר שהוא תלוש ולבסוף חיברו לכתחילה לא ישחוט משום שיש חשש שיבוא לשחוט בדבר שהיה מחובר מתחילתו ובדיעבד שחיטתו כשרה, ולדעת רבי חייא בין בתלוש ולבסוף חיברו ובין במחובר מעיקרו מותר לשחוט לכתחילה.
- כה תוס' מבארים שלפי הצד השני של רבא לדעת רבי בין בתלוש ולבסוף חיברו ובין במחובר מעיקרו שחיטה פסולה, ולדעת רבי חייא בין בתלוש ולבסוף חיברו ובין במחובר מעיקרו לכתחילה השחיטה כשרה לכתחילה (אלא שיש אופנים שלכתחילה לא ישחוט משום שיש חשש שמא כובד הבהמה יכביד על הסכין וכפי שיבואר להלן בסמוך).
- כו הגמ' מביאה שרבא סובר ש'תלוש ולבסוף חיברו' לענין עבודה זרה נחשב כתלוש ולענין הכשר זרעים נחלקו התנאים ורבא מסתפק לענין שחיטה האם נחשב כתלוש או שנחשב כמחובר, והגמ' מוסיפה שרבא פפא סובר שלענין הכשר זרעים לכו"נ נחשב כתלוש.
- כה תוס' מבארים שבאופן שהבהמה מעל הסכין השחיטה פסולה משום שיש חשש שכובד הבהמה הכביד על הסכין ונחשב 'דריסה', ואפילו באופן שהשחוט אומר שברור לו שכובד הבהמה לא הכביד על הסכין השחיטה פסולה מדרבנן משום שיש חשש שפעם אחת כובד הבהמה יכביד על הסכין.
- כו תוס' מבארים שלדעת רבא הדין שבאופן שבהמה מעל הסכין לכתחילה לא ישחוט נאמר רק בבהמה שהיא כבדה ולא בעוף שהוא קל.
- כז תוס' מבארים שהדין שהקושר את חבירו ועשה חור בכותל והמים הרגו ב'כוח ראשון' חייב נאמר בין באופן שהרוצח הביא את הנרצח למקום זה, ובין באופן שהנרצח היה במקום זה לפני כן והרוצח קשרו, כיון שעשיית החור בכותל נחשב לרציחה, וכן הדין שהקושר את חבירו ועשה חור בכותל והמים הרגו ב'כוח שני' פטור נאמר בין באופן שהנרצח היה במקום זה לפני כן והרוצח קשרו, ובין באופן שהרוצח הביא את הנרצח למקום זה, כיון שאין חיוב על ההבאה כיון שבשעת ההבאה המים לא עמדו להגיע למקום זה, ואין חיוב על הפתיחה כיון שהמים הרגו ב'כוח שני'.
- תוס' מביאים שבדברי הגמ' בסנהדרין [עו ב] מבואר שאדם שקשר את חבירו בתוך המים חייב בין באופן שהנהרג היה מחוץ למים וההורג הכניסו למים ובין באופן שהנהרג היה בתוך המים וההורג קשרו שם, ותוס' מבארים שדין זה נאמר רק באופן שהרוצח קשר את הנרצח במקום שההיזק נמצא כגון בתוך המים, אבל באופן שקשרו במקום שאין מים והמים עתידים לבוא לאחר מכן פטור.
- תוס' מוסיפים שבאופן שהרוצח הביא את הנרצח למקום שאין מים והמים עומדים לבוא לפי הצד ש'אשו משום חציו' חייב מיתה, ולפי הצד ש'אשו משום ממונו' אינו חייב מיתה, אבל באופן שהנרצח הביא את הרוצח למקום שהמים לא עומדים לבוא עד שיעשה חור בכותל אין חיוב על ההבאה, ולכן באופן ש'כוח שני' הרג הרוצח פטור.